

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Муніципальна економіка»

на тему: **«АКТИВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НА МІСЦЕВОМУ
РІВНІ (НА ПРИКЛАДІ М.ОДЕСА)»**

Виконавець:

студентка ФЕУП
Максимова Юлія Сергіївна _____

Науковий керівник:

д.е.н, професор
Сментина Наталія Валентинівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Місцевий економічний розвиток є фундаментом будь-якої економічної системи, перш за все тому, що саме на ньому формуються первинні ресурсні й фінансові потоки, визначаються основи регіонального поділу праці і виробничої кооперації, закладаються стабільні зв'язки і взаємозалежності різних видів відтворювальних циклів й соціально-економічних процесів. Насамперед місцевий економічний розвиток формує зв'язки, на основі котрих утворюються внутрішні регіональні ринки і національний ринок, та, як наслідок, зміцнюється єдність всієї національної економіки.

Ринок висуває механізми активізації економічного розвитку, які вже виявилися дієвими, у тому числі: державно-приватне партнерство і кооперація, створення кластерних об'єднань; інструменти стимулювання підприємництва, а також малого і середнього бізнесу. Процес економічного зростання на місцевому рівні вимагає розвиненого інституційно-правового оточення, упровадження дійових фінансових та інвестиційних важелів активізації економічного розвитку, їх комплексної підтримки з боку місцевого самоврядування, узгодження діяльності усіх гілок публічної влади. В умовах підвищення ризиків нової світової фінансово-економічної кризи значну актуальність для України здобуває усвідомлення особливої ролі міжрегіонального та міжмуніципального співробітництва, збільшення сфери дії внутрішніх виробничих та коопераційних зв'язків між регіонами.

Питання економічного зростання на місцевому рівні досліджено у роботах таких вчених, як Макаренко М. В., Балджи М.Д., Сментина Н.В., Герасимчук З. В., Вахович В. М., Долішній М. І., Бутко М.П. Але, слід зазначити, що на даний момент ні вітчизняна, ні зарубіжна теорія ще не дає достатніх відповідей щодо конкретних інструментів інноваційного розвитку території та відповідної державної і регіональної політики.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити теоретичні та методичні аспекти забезпечення економічного зростання на місцевому рівні та надати практичні пропозиції відносно м. Одеса.

Завдання:

- визначити сутність понять економічне зростання та місцевий економічний розвиток, з'ясувати принципи й фактори його забезпечення;
- розглянути складові процесу забезпечення економічного зростання на місцевому рівні;
- розглянути можливості державного стимулювання економічного зростання на місцевому рівні;
- дослідити основні складові економічного потенціалу міста;
- проаналізувати існуючі інструменти активізації економічного розвитку міста Одеси;
- запропонувати комплекс заходів по активізації економічного розвитку міста Одеси;

- розробити SWOT-аналіз економіки м. Одеса та експрес-аналіз місцевого бізнес-клімату;
- обґрунтувати створення постійно діючої системи підтримки стабільного розвитку малого і середнього бізнесу у громаді;
- зробити прогноз основних показників розвитку економіки м. Одеса.

Об'єкт дослідження – процес забезпечення економічного зростання міста Одеса.

Предмет дослідження – теоретичні та прикладні аспекти активізації економічного зростання на місцевому рівні.

До **методів дослідження**, як використані у кваліфікаційній роботі, відносяться:

- методи економіко-статистичного аналізу: табличний, графічний, групування, класифікації;
- загальнонаукові методи: аналогія, системний аналіз, формалізація;
- маркетингові методи: SWOT-аналіз, спостереження;
- методи логічної абстракції: аналіз і синтез, індукція та дедукція.

Інформаційною базою дослідження слугували закони України та нормативно-правові акти з питань планування місцевого розвитку, а також монографії вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій та періодичних видань, присвячені вивченню теоретичних аспектів економічного зростання на місцевому рівні, дані Інтернет-джерел, а також стратегічні та програмні документи з розвитку м. Одеси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (50). Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок. Основний зміст викладено на 71 сторінці. Робота містить 15 таблиць, 12 рисунків.

Публікації. За результатами проведених досліджень опублікована стаття: «Активізація економічного зростання на місцевому рівні (на прикладі м. Одеса)» у збірнику ФЭУП «Науковий студентський вісник».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні та методологічні основи забезпечення економічного зростання на місцевому рівні»** розглянуто поняття економічного зростання та місцевого економічного розвитку, принципи й фактори його забезпечення, складові забезпечення економічного зростання на місцевому рівні, державне стимулювання економічного зростання на місцевому рівні.

У другому розділі **«Аналіз рівня економічного розвитку міста Одеса»** проаналізовано основні складові економічного потенціалу міста Одеса, існуючі інструменти активізації економічного розвитку міста Одеса, проведено SWOT-аналіз економіки міста Одеса та експрес-аналіз місцевого бізнес-клімату.

У третьому розділі **«Шляхи активізації економічного зростання на місцевому рівні»** запропоновано комплекс заходів зі сприяння економічному розвитку у місті Одеса, спрогнозовано основні показники розвитку економіки міста Одеса.

ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз та емпіричне дослідження питання активізації економічного зростання на місцевому рівні (на прикладі міста Одеса) дозволяє дійти наступних висновків:

1. Місцевий економічний розвиток – неперервний процес, який прагне змінити спосіб прийняття економічних та політичних рішень на місцевому рівні. Сприяння розвитку місцевого економічного розвитку (МЕР) сигналізує про необхідність укорінювати створення зайнятості, опираючись на порівняльні переваги та унікальні характеристики певних населених пунктів.

2. Місцевий економічний розвиток робить важливий внесок у національну економічну діяльність і стає більш критичним із посиленням глобальної конкуренції, мобільності населення, технологічних прогресів та наслідків просторових відмінностей та дисбалансів. Ефективний місцевий розвиток може зменшити диспропорції між бідними та багатими ланками, збільшити кількість місцевих робочих місць, збільшити загальний обсяг інвестицій приватного сектору, покращити інформаційний потік з інвесторами та розробниками. Вищезгаданий феномен може продемонструвати найкращу діагностичну оцінку місцевих економічних активів та відмінні переваги над іншими містами.

3. Система інструментів прямої та опосередкованої підтримки ефективного розвитку місцевого економічного потенціалу відрізняє одне місто від іншого в залежності від кількості використаних інструментів в межах одного міста, а також в залежності від їхньої доцільності, грамотності та необхідності бути застосованими.

4. Інструменти стимулювання економічного розвитку міста Одеси (інституційні, правові, фінансові, матеріальні, організаційні, мотиваційні, аналітичні, інформаційні) діють у постійні взаємодії. Станом на 2019 рік, ВРП на душу населення у місті Одесі становив 106,6%, об'єм основних доходів бюджету – 27,9 млрд грн, об'єм реалізованої промислової продукції – 28,2 млрд грн, що є показником стабільного рівня економічного потенціалу міста. Частка податкових надходжень (56,8%), внутрішньоторговий оборот (21,1 млрд дол. США), роздрібний товарообіг (36,7 млрд грн) – визначають рівень привабливості міста Одеси для ведення бізнесу.

5. Одеса – місто на березі моря на півдні України має достатньо розвинуту інфраструктуру завдяки великій енергії та цілодобовій підтримці виробництва, кваліфіковану робочу силу та бізнес-клімат – необхідні складові для туристичної привабливості та зацікавлення інвесторами. Відповідно до чинної Стратегії соціального та економічного розвитку міста Одеси до 2022 року, утвердженої Одеською міською радою 07.12.2016, місто пропонує перспективні варіанти виходу з економічних та інших кризів з метою одержання статусу зручного для життя, привабливого для інвестицій, туристичного, чистого й інноваційного, а отже, конкурентоспроможного міста.

6. Протиріччя між соціально-економічною роллю й уразливим положенням бізнесу (збільшення проти січня-червня 2019 року експорту товарів – на 14,9% та імпорту – на 20,7%, обсяг яких становив 375,4 млн дол. США (61,2% загального експорту товарів

області) та 671,9 млн дол. США (72,1% загального імпорту товарів); сальдо зовнішньої торгівлі товарами негативне у розмірі 296,5 млн дол. США), а також недостатній рівень розвитку малого та середнього підприємництва як в місті Одеса, так і у всій Україні підкреслюють необхідність створення сприятливих умов для його успішного розвитку та впровадження комплексних програм його підтримки.

7. Найголовнішими проблемами розвитку та процвітання бізнесу в місті Одеса є: тінізація економіки; відхилення від сплати податків; недостатній розвиток малого та середнього бізнесу; недорозвинутість інших факторів впливу на економіку (демографічний, соціальний, культурний, екологічний та ін. фактори); непривабливість пропозицій для інвесторів; високий рівень корупції; слабка судова система; карантинні обмеження у зв'язку з Covid-19. До комплексу заходів зі сприяння місцевому економічному розвитку у м. Одеса належать ті інструменти активізації економічного розвитку, які наразі відсутні або невітлені: програми розвитку інвестиційної та туристичної привабливості, реалізація яких позитивно впливатиме на місцевий економічний розвиток.

8. Розглянутий проект ревіталізації Дюківського парку демонструє вплив економічного сектору міста на інші сектори. Благоустрій території парку сприятиме залученню інвесторів, притягненню жителів міста та туристів, наданню робочих місць одеситам та підвищенню індикаторів економічного розвитку міста Одеси. На роботи з ревіталізації парку необхідно утвердити 37,4 млн грн. Відповідно до формули взаємовигідної співпраці кожна зі сторін задовольнить власні потреби. Будучи підприємницьким проектом, парк – можливість для підприємців розвитку їхнього бізнесу. Інтереси відвідувачів парку прослідковуються у наявності комфортної зони відпочинку з розважальними пропозиціями. З боку інвесторів, розвинутий парк – прибутковий для малого бізнесу лоти. До користі, яку очікуватимуть партнери як сторони ланки, відносяться загальний благоустрій території, привабливі для жителів і інвестицій малого бізнесу.

9. До кінця 2020 року слід очікувати приросту продукції промисловості на 50-58% і продукції сільського господарства на 34-39%. Частка інноваційно-активних підприємств в регіоні зросте на 12-15% пунктів. Підвищення життєздатності економіки області призведе до підвищення добробуту і досягнення нової якості життя населення. За період реалізації стратегії передбачається збільшення обсягу реалізації послуг населенню на 53-60% і зростання реальної заробітної плати на 50-55%. Туристична привабливість зросте до 5,3 млн туристів за рік. Загальні очікування щодо економічного місцевого розвитку – оптимістичні та стабільні, що дає змогу формувати нові стратегії та затверджувати інвестиційні проекти

10. Мета дослідження досягнута за допомогою виконаних поставлених завдань. Здійснена інтерпретація отриманих результатів дослідження, підведені підсумки актуального стану економічного розвитку міста Одеси, озвучені прогнози економічного потенціалу міста на наступні роки, запропоновані шляхи налагодження ефективного економічно розвинутого міста Одеси.

АНОТАЦІЯ

Максимова Ю.С., «Активізація економічного зростання на місцевому рівні (на прикладі м. Одеса)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою професійного спрямування «Муніципальна економіка», Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2020.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес забезпечення економічного зростання міста Одеса.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти забезпечення економічного зростання на місцевому рівні, обґрунтована важливість та необхідність державного стимулювання економічного зростання на місцевому рівні та визначені головні інструменти.

Проаналізовано рівень економічного розвитку міста Одеса за основними складовими його економічного потенціалу, охарактеризовано ступінь використання на місцевому рівні інструментів активізації економічного розвитку м. Одеса.

Запропоновано комплекс заходів із сприяння економічному розвитку у місті Одеса та визначені прогностичні значення цільових індикаторів економічного розвитку міста.

Ключові слова: економічне зростання, місцевий економічний розвиток, економічний потенціал, інструменти активізації економічного розвитку, місцевий бізнес-клімат.

ANNOTATION

Maksymova Yuliia Serhiivna, «Activation of economic growth at the local level (on the example of Odesa city)».

Thesis for Master degree in specialty 076 «Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges» under the master's program «Municipal economic». Odesa National Economics University. Odesa, 2020.

Thesis consists of three chapters. Object of study is the process of ensuring economic growth of Odesa city.

The paper considers the theoretical aspects of ensuring economic growth at the local level, substantiates the importance and necessity of state stimulation of economic growth at the local level and identifies the main tools.

The level of economic development of Odesa city is analyzed according to the main components of its economic potential, the degree of use at the local level of tools of activation of economic development of Odesa city is characterized.

A set of measures to promote economic development in the city of Odesa is proposed and the forecast values of target indicators of economic development of the city are determined.

Keywords: economic development, local economic development, economical potential, tools for local economic development, local business environment.